

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet

Utfallet för konsekvensbedömningar i författningsförslag — nuläge och utvecklingsbehov

Till revisionsutskottet

INLEDNING

Remiss

Utfallet för konsekvensbedömningar i författningsförslag — nuläge och utvecklingsbehov (EÄ 48/2019 rd): Ärendet har lämnats till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet för utlåtande till revisionsutskottet. Tidsfrist: 12.3.2021.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Revisionsutskottet behandlar som eget ärende konsekvensbedömningarna av författningsförslagen (EÄ 48/2019 rd Utfallet för konsekvensbedömningar i författningsförslag — nuläge och utvecklingsbehov). I anslutning till ärendet har revisionsutskottet lämnat arbetslivs- och jämställdhetsutskottet en begäran om utlåtande med begäran om att utskottet särskilt utifrån sitt eget arbete ska bedöma om det allmänt taget har gjorts konsekvensbedömningar och om konsekvensbedömningarna i regeringens propositioner ger ett tillräckligt faktaunderlag för beslutsfattandet. Syftet med begäran om utlåtande är att för den fortsatta behandlingen av ärendet få information om hur väl konsekvensbedömningarna i propositionerna fungerar som stöd för riksdagsbehandlingen och beslutsfattandet. Revisionsutskottet efterlyser också en bedömning av huruvida efterhandsbedömningarna är tillräckliga när det utifrån utskottets betänkande har krävts att regeringen ska följa upp konsekvenserna och rapportera om dem till riksdagen.

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet har upptäckt vissa brister och utvecklingsbehov i samband med konsekvensbedömningarna. Utskottet hänvisar till de iakttagelser som beskrivs närmare nedan.

Bedömning av könskonsekvenserna och genusmedveten budgetering

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet har i sina betänkanden och utlåtanden fäst särskild uppmärksamhet vid konsekvensanalys ur jämställdhetsperspektiv. Utskottet har konstaterat att konsekvensanalys ur jämställdhetsperspektiv inte får vara enbart en formalitet som inte har någon betydelse med tanke på slutresultatet och har betonat att konsekvenserna för alla kön bör beaktas vid

Utlåtande AjUU 3/2021 rd

konsekvensanalys ur jämställdhetsperspektiv. Utskottet har påpekat att politikåtgärder kan ha mycket olika konsekvenser för de olika könen och att ett behörigt beaktande av könsperspektivet gör det lättare att främja jämställdheten i beslutsfattandet (AjUB 16/2018 rd — B 22/2018 rd).

I sina utlåtanden om statsbudgeten har utskottet lyft fram jämställdhetsbudgetering. I sitt utlåtande AjUU 8/2020 rd konstaterar utskottet följande: "... jämställdhetsbudgetering främjas bland annat som en del av finansministeriets arbete för att utveckla budgeteringen av hållbar utveckling. Enligt gällande praxis lyfter ministerierna i motiveringen till huvudtiteln fram de mål, åtgärder och anslag i anslutning till budgetpropositionen som har betydande konsekvenser ur ett jämställdhetsperspektiv. Utskottet fäster uppmärksamhet vid att denna praxis inte garanterar en bedömning av konsekvenserna ur ett jämställdhetsperspektiv i hela budgeten. Tydligast iakttas de åtgärder, anslag och mål som är särskilt inriktade på att främja jämställdheten. Det är dock lätt hänt att indirekta eller oavsiktliga konsekvenser för de olika könen förblir dolda, även om åtgärderna är av samhällelig betydelse. Utskottet ser positivt på att man under ledning av finansministeriet har strävat efter att utveckla en jämställdhetsbudgetering, och en erhållen utredning ger vid handen att ministeriernas sammanfattande granskningar enligt uppföljningen av budgetpropositionen för 2021 har utvecklats inom så gott som alla ministerier. Men det krävs ytterligare utveckling för att konsekvensbedömningarna ur ett jämställdhetsperspektiv inom specifika förvaltningsområden ska vara jämförbara, konkreta och för att sambandet mellan mål och anslag ska gå att påvisa. Utskottet anser det vara viktigt att bedömningen av konsekvenserna ur ett jämställdhetsperspektiv inte bara är en formalitet; den bör ha som mål att jämställdheten ska förverkligas i praktiken. Det är viktigt att detta beaktas vid utarbetandet av budgetpropositionen och vid beredningen av lagstiftningsprojekt. Utskottet anser det vara viktigt att utvecklingsarbetet fortsätter och att bedömningen inkluderar också andra samhälleliga indelningar utöver kön". (AjUU 8/2020 rd — RP 146/2020 rd)

I sitt utlåtande AjUU 3/2019 rd har utskottet betonat följande aspekter i anslutning till jämställdhetsbudgetering och konsekvensanalys ur jämställdhetsperspektiv: "...utskottet anser det vara viktigt att regeringen har förbundit sig att främja jämställdheten mellan könen bland annat i budgetprocessen och vid alla centrala reformer. Utskottet anser att bedömningen av budgetens konsekvenser för jämställdheten och av jämställdhetsbudgeteringen inom statsförvaltningen bör utvecklas utifrån rekommendationerna i rapporten från projektet Jämställd budgetering (Publikationsserien för statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet 52/2018). Följande fem rekommendationer ska genomföras: 1) begreppet jämställdhetsbudgetering lanseras, 2) jämställdhetsbudgeteringen knyts till jämställdhetsmål på nationell nivå och inom varje förvaltningsområde, 3) könskonsekvensbedömningen av lagförslag utvidgas till hela den omfattande budgetprocessen, 4) det rapporteras systematiskt om budgetens konsekvenser för jämställdheten, 5) jämställdhetsbudgetering stöds politiskt och inom statsförvaltningen. Finansministeriets anvisningar till ministerierna om beredning av budgetpropositionen innehåller sedan 2007 ett krav på att i motiveringen till förvaltningsområdets huvudtitel granska sådan verksamhet som påverkar propositionen och som har betydande konsekvenser för jämställdheten. I budgetpropositionen för 2020 har jämställdhetsinformationens synlighet förblivit mycket likartad jämfört med tidigare år, och många ministeriers skrivningar om jämställdheten är ytterst begränsade. Utskottet anser att anvisningarna för beredning av budgeten bör preciseras i syfte att förbättra kvaliteten och genomslagskraften i skrivningarna. För att genomförandet av jämställdhetsbudgetering ska lyckas krävs det att fi-

Utlåtande AjUU 3/2021 rd

nansministeriet har en synlig roll och är huvudansvarig i ärendet." (AjUU 3/2019 rd — RP 29/2019 rd, SRR 2/2019 rd)

Effekterna av sysselsättningsfrämjande åtgärder

Utöver konsekvenserna för jämställdheten har arbetslivs- och jämställdhetsutskottet i sitt utlåtande AjUU 3/2019 rd fäst uppmärksamhet vid effekterna av sysselsättningsfrämjande åtgärder och konstaterat att "...forskningen kring effekterna av sysselsättningsfrämjande åtgärder för närvarande är otillräcklig. Särskilt resurserna för forskning som gäller sysselsättning av personer med svag ställning på arbetsmarknaden är alltför små. På grund av bristen på forskning förblir många omständigheter som har avsevärd betydelse för främjandet av människors sysselsättning oklara eller osynliga, vilket ger en bristfällig och snäv bild av åtgärdernas verkningsfullhet. Utskottet betonar vikten av konsekvensbedömningar som baserar sig på bred forskning när samtliga sysselsättningsfrämjande åtgärder övervägs. Enligt den utredning som utskottet fått planeras till exempel lönesubventionsreformen utgående från endast en undersökning som är begränsad både till perspektivet och till metoderna. Utskottet anser det vara viktigt att också andra än egentliga sysselsättningseffekter beaktas när man fattar beslut som berör svårssysselsatta. Utskottet är därför orotat över lagberedningens resurser, eftersom det krävs omfattande konsekvensbedömningar och uppföljning av åtgärderna för att sysselsättningstjänsterna ska kunna utvecklas på ett ändamålsenligt sätt." (AjUU 3/2019 rd — RP 29/2019 rd, SRR 2/2019 rd)

Efterhandsutvärderingar

Utskottet har åtminstone i princip möjlighet att i sina utlåtanden och ställningstaganden ta ställning till om de efterhandsutvärderingar som det förutsätter är tillräckliga exempelvis i samband med behandlingen av regeringens årsberättelse. Utskottet konstaterar dock att det i fråga om behandlingen av efterhandsutvärderingar kan finnas skäl att överväga en noggrannare och enhetligare mekanism för att följa upp hur uppföljningen av de förväntade konsekvenserna genomförs och hur tillräcklig den är.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet föreslår

att revisionsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande AjUU 3/2021 rd

Helsingfors 18.2.2021

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Anna Kontula vänst
vice ordförande Katja Taimela sd
medlem Bella Forsgrén gröna
medlem Tuomas Kettunen cent
medlem Antti Kurvinen cent
medlem Rami Lehto saf
medlem Niina Malm sd
medlem Hanna-Leena Mattila cent
medlem Jukka Mäkynen saf
medlem Anders Norrback sv
medlem Arto Satonen saml
medlem Ruut Sjöblom saml
medlem Riikka Slunga-Poutsalo saf
medlem Sofia Virta gröna.

Sekreterare var

plenarråd Miika Suves.